

U PRIGRADSKOM AUTOBUSU

Njih dvoje, muž i žena, ulaze na Trošarini u autobus za Avalu. Gužva je, ali živahna i sićušna supruga nekako uspeva da nađe slobodno mesto za muža i sebe pored jedne bakice koja ima maramu na glavi. Njihova sedišta okrenuta su u suprotnom smeru od kretanja autobusa pa se kolenima dodiruju sa putnicima koji sede preko puta njih. Odjednom bakica ispruži nogu i dotače haljinu žene ispred sebe.

– Čuvajte mi čarape – obrati se putnica mirnim glasom baki.

Starija žena, koja je do tog trenutka pokazivala izvesne znake nervoze čestim ispravljanjem i skupljanjem nogu, kao da je samo čekala tu opomenu.

– Kakve čarape, vidiš gde su ti noge? Što bih ti ja pocepala čarape. Ako si živčana, idu u taksi.

– Pa dobro – reče žena videvši s kim ima posla.

– Šta dobro, jebem ti boga, šta hoćeš ti. Ja sam ovoj zemlji nešto dala, a ti ne daš ni čarape. Jebem ti mater komunističku.

Žena se nađe u čudu. Putnici koji su stajali oko nje odjednom se umiriše i počеше da prate događaj. Bakica, koja je do maločas izgledala jadno, skrušeno, odjednom postade sam đavo.

– Vidiš ti nje. I ovo je žena pored mene – i pokaza na putnicu pored sebe – ni ona nije gola pa joj ne cepam čarape. Ja moram da kažem što je istina: zbog takvih razmaženih, propada ova zemlja. Neka me uhapse, imam 85 godina. Evo i ovaj čovek bi mogao da ti pocepa čarape – i dotače rukom putnika pored čije supruge sedi.

Žena preko puta bakice koja je delovala priprosto, poluseljačkog izgleda i odeće, našavši se u neprijatnoj situaciji sasvim začuta i spusti pogled prema zemlji. No to nije bilo dovoljno pa bakica nastavi: – Vidi ti šta sam ja doživela od Beograđanki, majku vam jebem, dabogda te Vaskrs sapeo! Neka me uhapse. Ja se ne bojim nikoga. Ja moram istinu da kažem.

Ne mogavši više da sluša grdnje, žena ustade i priđe vratima da siđe na prvoj stanici. U jednom momentu prekorno pogleda u bakicu.

– Šta me gledaš, đubre komunističko. Dabogda vrat slomila na prvoj stepenici. Vaskrs te sapeo.

Autobus stade i jedni putnici krenuše da izlaze, drugi da ulaze. Žena koja je do maločas trpela prekore krenu da silazi i na vratima uzvratu bakici: – Dabogda onaj koji me kleo, on vrat slomio.

– Jebem li ti boga – uspravi se baka i laktom nehotice zakači po glavi putnicu pored sebe pa nastavi da psuje i pogledom po autobusu da traži podršku. Međutim, na nju niko više nije obraćao pažnju.

– Neka me uhapse – nastavi sada monolog, ali sve tiše i tiše – Ja se nikoga ne bojim, ja se ni Boga ne bojim.

MAJSTOR ZA SVE

– Doneo sam vam ovo – rekoh majstoru još sa vrata i spustih aparat na sto pretrpan raznim mašinama i priborom za rad.

– Pa da, to je standardni tip. Standardnjak takozvani.

– Neće vas, nadam se, mnogo namučiti. Ovaj tip poznajete?

– Znam, kako da ne. A znate li vi šta mu je?

– Nešto kao da diše. Krene pa zamuče – muuu – i sve tako.

– Da ga probam, pa ću videti.

– Šta kažete?

– Tačno! Tačno! Dobro ste procenili. Ovo je jako pametno što ste na vreme osetili. Žao mi je, otišli su mu kuglageri. Čim to osetite, odmah na zamenu. Jebem ti, uopšte nije jeftino. A drugo, da vam kažem, sada ih i nema. Pretpostavljam da će da povući i maznuti novu cenu.

– Ja sam njim zadovoljan. I moja žena. Mogu vam reći, jako nam je drag. Samo, nema rezervnih kesa.

– Ma u ovu, u krpju, pa dok traje – traje. Kad se ošteti, sašijte novu, to nije teško.

– A šta vam je ovo, majstore?

– Ha-ha, biberko.

– Kako?

– Biberko, ha-ha. Za mlevenje bibera.

Svašta imate, divno ste uredili ovu radnjicu.

– Nisam završio ovaj instrumentalni deo. Meni je trebalo ovo za instrumente. Ovaj trafo, u pičku materinu, trebalo je ovde da ga postavim za ispitivanje – kaza majstor koji se po izgledu već primicao penziji, a ne početku sticanja staža.

– To bi vas učinilo gospodarem situacije.

– Da, evo, počeo sam, ovo je sve spremljeno, međutim, jebi ga, dođe inspektor i počeo da me jebe u mozak. Ja mu rekoh: „Nosi se u pičku materinu, odjaviću radnju, idi u pičku materinu, ovo meni ne treba, ne treba mi radnja. Ja sam ovo otvorio da se zajebavam, da duže živim i da se na mene ugledaju ljudi, a ne kao svi, jurnuli u penziju, u pičku materinu!“

Porezi su kaos, ne možeš da nametneš poreze kao Turci. Jer, pazite, Otomansko carstvo sjebano je za pedeset godina. Zamisli, stvarano šeststo godina, a sjebali ga za pedeset. Onog časa kada su dahije i vlast udarili poreze, sjebali su ga. Raja više nije mogla da podnese, pao joj je mrak na oči. A ovi naši bulazne. Jebo te đavo, oni ne sednu da čuju šta su pričali. Ja znam da bulazne, ali namerno ih slušam da ih omrznem. Kad ih ja jednom omrznem, onda mi ih je dosta za čitav život.

– Šta vam je to na dršci od naočara?

– Magnet.

– Je li zbog cirkulacije?

– Ma jok. Ja sam dobio gvožđe kroz oko, uletelo mi je unutra. Pa se zabilo u lobanju i magnet ga nije mogao izvući. I onda sam bio 5% čovek, a 95% da se Bogu molimo svi zajedno. I molili smo se. Jednog dana me je zbolelo, strašno me je zbolelo tako da sam imo utisak da me nešto seče unutra. Vuče. A pošto ja stalno radim s magnetima, stalno imam magnet oko sebe, ja sam nabio na slepoočnicu magnet i začas je nestao bol. E, onda sam stavio taj magnet na dršku od naočara i otada ga stalno nosim. Ja sam na ovaj način umirio gvožđe, ne dam mu da mrda, ne dam mu da ga pomeraju drugi magneti. Ovaj mu je najbliži i najjači. A kako se vi zovete, da zapišem ceduljku?

– Hadžić.

– Što bi bilo lepo kada bi se promenila naša latinica. Evo vaše prezime. Ja moram da napišem dž sa dva znaka, umesto jednog, a moglo bi samo d sa nekom kvačicom gore: pa onda slovo nj. Taj znak bi i štamparac mogao da ima i zauzimao bi manje mesta. Trebalo bi neko od ovih pismenih ljudi da to izmeni.

– To je sada teško. Engleski pisac Bernard Šo ostavio je ogromno bogatstvo onom ko pojednostavi njihovo pismo, kao što je to učinio naš Vuk. Taj posao je neizvodljiv, a neizvodljiv je jer bi morao sve što je štampano da se preštampa na novom pismu.

– Kad bi se to napravilo, to bi bilo odlično. A Englezi bi to prihvatili. Ja sam se sprijateljio sa jednom porodicom Bernardina, jedna divna žena, rekla mi je: „Ma kakvi, mi bismo to odmah prihvatili.“ Znete li kako bi ona prihvatila! A ne samo ona, nego i njen muž Diter. I on bi to lako prihvatio, kao od šale.

– Ali šta da urade sa onim što je stvoreno na tom pismu?

– Ništa. To više nije važno. Isto kao što umire jedan čovek, neka umre i jezik. Trebalo bi malo razmisliti i proglasiti jedan jezik za najbolji. Šta bi falilo kad bi naš, jebi ga, srpski jezik proglasili za internacionalni, ali malo išamaran. Eto, ćirilica je malo zastarela, ali i latinica nije došla do savršenstva. Kada bi se neko ovim malo pozabavio, e lepo bi moglo da bude. Ne mora da bude sa 30 slova, sa 40 neka bude. Samo da nije ono: pišem krava, čitam vo. Kakav bi to jezik bio!

MLEKARICA

Branka je mlekarica iz Sakula. Kod nje svakog jutra na Bajlonovoj pijaci kupujem sveže mleko. Sada se u ovoj nestašici ono što se nekada kupovalo u radnjama kupuje na pijaci na tezgi, ili ispod tezge. Vrlo često kod nje srećem osobu koja je poznata u gradu i šire po nadimku Doktor. I on kupuje mleko. Pri jednom od susreta na pijaci kazao mi je da se mlekarica zove Branka. I vidim da je vrlo prisna sa njom. Pričaju i šale se. Jednog jutra pita me Branka: – Je li, gospodine, vi dobro poznajete onog gospodina što kupuje kod mene mleko?

– Kako da ne – kažem mirno, shvativši o kome je reč.

– Je l' da je on neki drmatore?

– I to veliki. Bio je mnogo veći, ali sada je malo manji, no i dalje je važan i velik – dajem ocenu mog ne baš previše intimnog prijatelja. Pre bi se moglo reći poznanika i čoveka o

kojem već trideset i više godina slušam razne priče od raznih ljudi, naročito od komunističkih disidenata i opozicionara. O njemu se pričaju razne anegdote, a i priča se da piše nekakvu vrlo važnu, apokrifnu istoriju Srba.

– Vidim ja. On stalno nešto planira, negde putuje. Te ovde, te onde. Pre neki dan kaže da se vratio iz Švedske.

– Ne, iz Švajcarske – pokušao sam da je ispravim, tek tako, kobajagi ja sve znam o njenoj mušteriji i sebe da predstavim kao dobro obaveštenog čoveka.

– Tako nekako. Stalno je negde na putu.

– A je li bio jutros? – pitam reda radi.

– Ne, on je gospodin. On dolazi oko deset. Bio je pre neki dan i kaže mi da će mu žena i deca ići za Novu godinu na Kopaonik.

– O da, njegovi strašno vole planine u zimskom ruhu. Njegovi su stalno na planinama, jedu zdravu hranu i dišu zdrav vazduh – nastavih igru veličanja našeg Doktora za kojeg ne znam da li je bio oženjen, ali decu sigurno nije imao.

– Vidim ja, lale – reče Branka s nekom setom – vidim. Dobro se nije svima dalo. Tako je to. Neko ima, neko nema. On ima. Gledam ga kad kupuje po pijaci, on ne pita pošto je šta – reče uklopivši negde svoj život ili život svoje dece u bednu sadašnjost i zlu stvarnost.

Mlekarica mi tutnu u ruke plastičnu dvolitarsku flašu punu još mlakog, tek jutros pomuženog, banatskog mleka.

AV-AV! AV

Redovno pratim nekoliko izglednelih pasa na Trgu republike (iliti slobode) koji svoj život provode uz razne nedaće na tom pločniku. No, kako se formira i najmanja grupica ljudi koja nešto zahteva od države, ili protestuje iz patriotskih razloga, njihov pseći, ubogi život dobija smisao: odmah se stavljaju u službu potlačenih, ugroženih i obespravljenih. Oni se, čim grupa krene, organizuju nastupajući kao njeno besplatno obezbeđenje. Što na čelu kolone, što sa strane, trčkaraju uz besomučno lajanje i jurišaju na svaki automobil koji se približava koloni demonstranata.

Imam utisak da oni to rade veoma požrtvovano, čak i opasno po sopstveni život.

Posebno zadovoljstvo pričinjavaju im bučnije grupe. Raduju se povcima, pištaljka i klepetušama. Na svaki uzvik – Ostavka! – odgovaraju lajanjem koje se skoro rimuje sa ost av-av vka.

Tihe i statične demonstracije baš im naročito i ne odgovaraju.

Psi ponekad daju ton grupi, ili se udevaju u ritam uzvika. Oni ne ulaze u opravdane ili neopravdane razloge grupe koja demonstrira. Pred njima su svi ravnopravni: oni su esencija demokratskog pogleda na svet.

Posmatram ih i u povratku. I dalje su veoma odgovorni. Osvrću se. Proveravaju da li su svi na broju. Pitaju se kakav su utisak ostavili.

I dok demonstranti u grupicama proveravaju svoje uspehe, psi, napušteni, ponovo traže svoje mesto pod nekom klupicom ili u žardinjeri. Ostaju bez ikakvog znaka pažnje.

I jednog dana, ako svi ovi silni protesti i čim urode, valjalo bi se setiti pseće odanosti i požrtvovanja pa i njima podići kakav spomenik. Takođe bi ove učesnike uličnih događanja trebalo poslati u zasluženu penziju u kakav prijateljski ljudski kutak. Možda bi se ovaj trg, koji će se verovatno u budućnosti zvati, kako emotivno predlažu, Trg slobode, trebalo nazvati Pseći trg. Čuješ li me, Mileta! (Ovo direktno obraćanje upućeno je članu komisije za imenovanje ulica, slikaru i piscu M. Prodanoviću.)

GLE DAM I SLUŠAM

Od ranog jutra stojim pred Urgentnim centrom čekajući rođaka kojem lekari hirurškim rezom uklanjaju neku raspuklu bradavicu na glavi. Dok stojim pred ulazom posmatram nadmeno, čak veselo bolničko osoblje koje prolazi pored teških bolesnika, klepećući klompama. S vremena na vreme u veliki ulaz pristižu bolnička kola sa hitnim slučajevima. Tog jutra, ili bolje rečeno tih nekoliko sati mog čekanja, stigla su tri pacijenta nezavisno jedan od drugog u umazanim radničkim odelima. Zatim su pristigla bolnička kola s jednom ženom koja je očigledno doživela saobraćajni udes. Neposredno po njenom dolasku stigla su dva policajca. Jedan je ostao u kolima, a drugi je odloživši pištolj na sedište s otvorenim blokčićem pojurio prema nosilima da u pokretu uzme prvu izjavu od nesrećne žene.

Dok čekam gledam u kantu za smeće prepunu raznih otpadaka pa i cevčica za infuziju i krvavih zavoja. Njoj prilazi jedan pas i gura njušku u kantu iz koje vadi komade nepojede-nih sendviča.

Ovu malopre opisanu sliku nosim kao početak jedne pesme. Postoje razne vrste pasa: bolnički psi, vojni psi, policijski psi, psi akademije nauka, psi rektorata, fabrički psi, psi pravnog fakulteta, psi republičke inspekcije. A zašto ne pomenuti i pijačne pse, pse Trga pobe-de, pa zatim pse Dedinja, pse iz centralnog zatvora, pse iz gradske skupštine, pse televizije. Pse raznih saveza, na kraju pse Kluba književnika.

Da se razumemo, nisu to različite rase pasa, oni su samo sudbinu vezali za neku od institucija od koje mogu dobiti hleb naš nasušni.

BOLU ME KOSTI

Cele noći padala je ledena kiša. Rano izjutra u hodniku zgrade u kojoj stanujem zatičem jednu mladu ženu, svu promrzlu, osobu iz redova brojnih beskućnika što kolaju našim gradom. Cipele su joj raskvašene, kosa mokra, a crni pohabani kaput, kao upijač, natopio se bezbrojnim kapima ledene kiše. Ona cvokoće.

- Što si tako pokisla? – pitam starateljski malo ljutito.
- Nisam imala gde da se sklonim – odgovori tepoljavim glasom i neovdašnjim akcentom.
- Pa što nisi ušla u neku kapiju – dajem joj savete za ono što se već desilo.
- Eto, nisam mogla.
- Stani bar na taj brisač za noge, suv je i nije hladan kao beton. I izuj cipele – probam da je bar malo zbrinem.

Ona poslušala moj savet i bez pomoći ruku izu prvo jednu pa drugu mokru cipelu.

– Bolu me kosti – požali se.

Bože, šta su nam učinili. Kako su nas sve zaljuljali. Kako su mnoge izmestili pa sada kao duhovi lutaju ovim nekada snošljivim, a danas užasnim prostorima, razmišljao sam. Izlazim nespokojan iz zgrade. Odvodim psa u kratku šetnju i sve vreme usput smišljam kako nesretnici da pomognem. U povratku je zatičem na istom mestu gde sam je ostavio. Premešta se s noge na nogu.

– Znaš šta – kažem joj – evo ti ova novčanica pa idi u kafanu. Danas je nedelja pa mnoge kafane ne rade, ali zato radi ona na čošku, zove se „Zora“. Ona je tu, blizu. Idi i sedni pored furune, poruči čaj i malo se zagrej i osuši. Ne mogu te izbaciti, imaćeš novac.

– Kako ću ovaka. Kosa mi je neuredna pa će svi da me gledaju – progovori iz nje ženska sujeta.

– Šta te briga za kosu. Uzmi i idi.

Ona prihvata moj novac i stidljivo zahvali.

Ulazim u kuću vrlo uzbuđen i pričam ukućanima o svom susretu u hodniku sa nesretnom ženom. Oni me teše i kažu da se takvima ne može pomoći. To je često i njihov izbor. Celog jutra me prati neprijatan utisak. Dva sata posle susreta sa promrzlom osobom, izlazim u grad i namerno prolazim pored „Zore“ da osmotrim da li je tu moja „štićenica“. Kroz izlog kafane primećujem crnu priliku nalakćenu na sto kako drema. Ispred nje, na stolu, stoji šolja sa čajem, a iza njenih leđa primećujem peć na struju. Dobro je, mislim, bar sam malo pomogao.

U povratku iz grada svraćam do obližnje, nedeljom dežurne, samoposluge da kupim hleb i jogurt. I dok sam stajao pored kase, prilazi mi nova prodavačica, koju do tada nisam u radnji primećivao i pita me poverljivo: – Hoćete li dva litra ulja?

– Šta? – upitah, iznenađen ponudom. – Može. Inače, svakog dana ispred radnji formiraju se dugi redovi za ulje i šećer, a ja nikako nemam sreće da ih kupim.

Sa hlebom, jogurtom i dva litra ulja ulazim u kuću. Sa vrata kažem ukućanima: – Vidite kakav je sada Bog. On nema vremena da na duge staze vraća dobro dobrim, namnožilo se mnogo sveta, on ne može sve to da popamti. Zbog toga me je odmah nagradio sa ove dve flaše zejtina.

Ukućani me gledaju i ne shvataju o čemu ja to pričam.

INSPEKTOR JE, ŠTA LI JE?

Oronuli starčić u prilično lošem zimskom kaputu prilazi izlogu mesare u Nušićevoj ulici gde su, uz istaknute cene, poslagane kao u raj u razne kobasice, salame i druge mesne predačevine. Između njih je i jedna sarma uvijena u jagnječju maramicu, delikates, pravi izazov za gurmane. Starac vadi iz džepa veliku lupu i kao kakav naučnik mikrobiolog, prirodnjak, šta ti ja znam, ili u krajnjem slučaju sanitarni inspektor, zaviruje u izazovne mesnarije. Čas izmiče lupu od izloga, čas okom prilazi debelom uveličavajućem staklu. A on se zapravo, primećujem, presabira i pomoću lupe čita cenu na suvim svinjskim papcima.

HEJ, VOJNICI

Krajem leta kasno uveče šetam s prijateljem preko Terazija. Uputili smo se od *Moskve* prema *Londonu*. Ispred *Srbijateksa* zapažam jednog čovečuljka koji, kao kupica suvog lišća, sedi na trotoaru i prosi. Bio je stvarno ljudska minijatura. Kada smo mu se približili, primećujem između njegova dva prsta desne ruke bezvrednu, inflacijom obezvređenu papirnu novčanicu i još desetak takvih koje vetar rastura po ulici i trotoaru oko njega. Malog čoveka to se nije ticalo, gledao je negde u daljinu i odjednom zapeva snažno, i na moje zaprepašćenje, pravim baritonom:

*Hej, vojnici,
Vazduhoplovci,
Čelična krila
Naše armije.*

Kada bi ove moje crtice koje čitate imale svoja imena, onda bi ova na kojoj ste trenutno svakako morala imati naslov *Cena patriotizma*.

Naime, negde početkom zime 1997. godine došao je na sastanak Mikološkog društva Srbije jedan skorojević i zagrejani patriota (kakvih je devedesetih godina bilo u velikim količinama) i kada je čuo da su u Srbiji pronađeni tartufi, raspisao je nagradu od 300 maraka onom ko mu donese „srpski“ tartuf. Mi smo odmah gospodinu rodoljubu kazali da će mu naš Željko, član MDS-a, ispuniti želju jer je on upravo tih dana na jednom staništu u Beogradu pronašao crne tartufe.

Na sledećem sastanku pojavio se Željko sa tri crna tartufa (*Tuber brumale*), koji nisu bili veći od zrna pasulja, i verovatno pojedinačno ne teži od jednog grama. Patriota koji je raspisao konkurs održao je reč: dao je pred radoznalim gljivarima obećanu nagradu. Uručenje je praćeno aplauzom.

Željko je posle sastanka pozvao nas nekoliko na piće, a od preostalog novca kupio je terenske patike sa vazdušnim amortizerima (koje su šištale pri hodanju kao zmija zvečarka) i stalak za foto-aparat. Mi smo još u kafani izračunali da kilogram „srpskih“ tartufa košta 100.000 maraka i to su, verovatno, najskuplje plaćeni tartufi na svetu.